

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju obsega:

- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju – ZPSI-1 (Uradni list RS, št. 79/06 z dne 27. 7. 2006),
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju – ZPSI-1A (Uradni list RS, št. 68/17 z dne 1. 12. 2017),
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju – ZPSI-1B (Uradni list RS, št. 46/19 z dne 19. 7. 2019),
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju – ZPSI-1C (Uradni list RS, št. 53/24 z dne 28. 6. 2024).

ZAKON

O POKLICNEM IN STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU (ZPSI-1)

(neuradno prečiščeno besedilo št. 3)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina zakona)

S tem zakonom se ureja izobraževanje za pridobitev nižje in srednje poklicne ter srednje strokovne izobrazbe (v nadaljnjem besedilu: poklicno in strokovno izobraževanje).

S tem zakonom se ureja tudi izpopolnjevanje po pridobljeni izobrazbi ter usposabljanje, ki ni urejeno s predpisi s področja nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

2. člen

(cilji)

Poklicno in strokovno izobraževanje ima nalogo, da:

- na mednarodno primerljivi ravni posreduje znanje, spretnosti in poklicne zmožnosti, ki so potrebne za opravljanje poklica in za nadaljnje izobraževanje,
- spodbuja vseživljenjsko učenje, načrtovanje in vodenje kariere,
- izobražuje za trajnostni razvoj, podjetnost, inovativnost in ustvarjalnost,
- razvija samostojno kritično presojanje in odgovorno ravnanje,
- razvija sposobnost za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku na območjih, ki so opredeljena kot narodno mešana, pa tudi v italijanskem oziroma v madžarskem jeziku,
- spodbuja zavest o integriteti posameznika,
- razvija zavest o državni pripadnosti in narodni identiteti in védenja o zgodovini Slovenije in njeni kulturi,
- vzgaja za odgovorno varovanje svobode, za strpno in miroljubno sožitje ter spoštovanje soljudi,
- razvija in ohranja lastne kulturne tradicije in seznanja z drugimi kulturami in civilizacijami,
- omogoča vključevanje v evropsko delitev dela,
- razvija pripravljenost za vzpostavljanje svobodne demokratične in socialno pravične države,
- vzbuja zavest odgovornosti za naravno okolje in lastno zdravje,
- razvija zavest o pravicah in odgovornostih človeka in državljana,
- razvija nadarjenosti in usposabljanje za doživljanje umetniških del in za umetniško izražanje.

3. člen

(izobrazba)

V poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju se pridobi naslednja izobrazba:

- nižja poklicna izobrazba,
- srednja poklicna izobrazba,
- srednja strokovna izobrazba.

Nižja poklicna izobrazba se pridobi po izobraževalnem programu nižjega poklicnega izobraževanja z opravljenim zaključnim izpitom.

Srednja poklicna izobrazba se pridobi po izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja z opravljenim zaključnim izpitom.

Srednja strokovna izobrazba se pridobi po izobraževalnem programu srednjega strokovnega, poklicno-tehniškega izobraževanja ter po poklicnem tečaju z opravljeno poklicno matura.

Srednja strokovna izobrazba se pridobi tudi z opravljenim mojstrskim, delovodskim ali poslovodskim izpitom.

4. člen

(pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije)

Z izobrazbo, ki se pridobi po prvem odstavku 3. člena tega zakona, se pridobi ustrezna nacionalna poklicna kvalifikacija v skladu z nacionalnim ogrodjem kvalifikacij.

5. člen

(izvajanje izobraževalnih programov)

Nižje in srednje poklicno izobraževanje izvajajo šole skupaj s pravno osebo, samostojnim podjetnikom posameznikom ali s posameznikom, ki samostojno opravlja dejavnost (v nadaljnjem besedilu: delodajalec).

Srednje strokovno izobraževanje izvajajo šole skupaj z delodajalcem, če je z izobraževalnim programom določeno praktično usposabljanje z delom.

6. člen

(učni jezik)

Učni jezik v poklicnem oziroma strokovnem izobraževanju je slovenski.

Učni jezik v poklicnih in strokovnih šolah v jeziku narodne skupnosti je italijanski, v dvojezičnih poklicnih in strokovnih šolah pa slovenski in madžarski.

Na območjih, kjer živijo pripadniki oziroma pripadnice (v nadaljnjem besedilu: pripadnik) slovenskega naroda in pripadniki italijanske narodne skupnosti, in so opredeljena kot narodno mešana območja, se dijaki oziroma dijakinje (v nadaljnjem besedilu: dijak) v poklicnih in strokovnih šolah s slovenskim učnim jezikom učijo italijanski jezik, dijaki v poklicnih in strokovnih šolah z italijanskim učnim jezikom pa slovenski jezik.

V soglasju z ministrom oziroma ministrico (v nadaljnjem besedilu: minister), pristojnim za šolstvo, se del izobraževalnega programa, pri katerem sodeluje priznan tuji strokovnjak oziroma strokovnjakinja (v nadaljnjem besedilu: strokovnjak) ali zaradi mednarodnih izmenjav, lahko izvaja v tujem jeziku. Praviloma sodeluje tuji strokovnjak pri teoretičnem pouku kot drugi učitelj, v primeru, da izvaja vzgojno-izobraževalno delo samostojno, pa obseg tega ne sme presegati tretjine predvidenega predmeta ali modula. V tem primeru mora šola zagotoviti, da dijaki obvladajo tudi slovensko strokovno besedišče, slovenščina kot učni jezik pa se mora uporabljati pri ocenjevanju.

7. člen

(izobraževanje pod enakimi pogoji)

Državljeni Republike Slovenije in državljani drugih držav članic Evropske unije imajo pravico do poklicnega oziroma strokovnega izobraževanja pod enakimi pogoji.

Slovinci brez slovenskega državljanstva se lahko poklicno oziroma strokovno izobražujejo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije.

Slovinci brez slovenskega državljanstva po tem zakonu so potomci staršev slovenske narodnosti do tretjega kolena v ravni črti.

Tuji državljani se lahko poklicno oziroma strokovno izobražujejo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, kadar se izobražujejo po načelu vzajemnosti ali če so ob vpisu sami ali vsaj eden od staršev ali skrbnikov dijaka rezidenti Republike Slovenije v skladu z zakonom, ki ureja dohodnino.

Za dijake, ki niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji ali so se v Republiki Sloveniji prvič vključili v deveti razred osnovne šole in niso uspešno opravili preizkusa znanja slovenščine po Skupnem evropskem jezikovnem okviru na ravni A2, šola ob prvi vključitvi v srednješolsko izobraževanje ob začetku šolskega leta organizira intenzivni tečaj slovenščine po ustreznem javno veljavnem programu, ki je za te dijake obvezen.

Za dijake iz prejšnjega odstavka, ki so po zaključenem tečaju uspešno opravili preizkus znanja slovenščine po Skupnem evropskem jezikovnem okviru na ravni A2 in želijo dodatno pomoč, šola organizira dodatne ure slovenščine. Za dijake, ki niso uspešno opravili preizkusa znanja slovenščine, šola organizira dodatne ure slovenščine, ki so zanje obvezne.

Dijaki iz petega odstavka tega člena, ki ob zaključku šolskega leta ne dosegajo znanja, potrebnega za pozitivno oceno iz predmeta slovenščina, in niso v zaključnem letniku, so lahko prvo leto izobraževanja neocenjeni iz tega predmeta in napredujejo v naslednji letnik. O tem odloči ravnatelj na predlog oddelčnega učiteljskega zbora.

8. člen

(dijaki s posebnimi potrebami)

Poklicno in strokovno izobraževanje dijakov, ki imajo posebne potrebe, se zaradi posebne nadarjenosti ali zaradi motenj v duševnem razvoju, zaradi slepote ali slabovidnosti, gluhoste ali naglušnosti, govorno-jezikovnih motenj, gibalne oviranosti, dolgotrajne bolezni, zaradi motenj vedenja osebnosti ali primanjkljajev na posameznih področjih učenja (v nadaljnjem besedilu: dijaki s posebnimi potrebami) organizira in izvaja v skladu s tem zakonom in posebnimi predpisi.

II. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI

9. člen

(podlaga za pripravo izobraževalnih programov)

Izobraževalni programi za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe se oblikujejo na podlagi poklicnih standardov.

Poklicni standard je dokument, ki določa vsebino poklicne kvalifikacije na določeni ravni zahtevnosti in opredeljuje potrebna znanja, spretnosti ter splošne in poklicne zmožnosti.

Poklicni standard sprejme minister, pristojen za delo, na predlog Strokovnega sveta Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: pristojni strokovni svet).

Izobraževalni program se lahko oblikuje za več poklicnih standardov. Na podlagi poklicnega standarda se lahko oblikujejo tudi programi izpopolnjevanja in usposabljanja.

Strokovni svet odloči, za katere poklicne standarde se oblikuje izobraževalni program.

10. člen

(programi izpopolnjevanja in usposabljanja)

Program izpopolnjevanja oziroma usposabljanja omogoča poglobljanje in razširjanje strokovnih znanj in spretnosti ter poklicnih zmožnosti.

Po zaključenem programu izpopolnjevanja oziroma usposabljanja, ki je oblikovan v skladu s poklicnim standardom in sprejet po postopku, določenem za sprejem izobraževalnih programov, se pridobi poklicna kvalifikacija na isti ravni, kot je kvalifikacija izobrazbe.

11. člen

(področni odbori za poklicne standarde)

Za posamezno strokovno področje oziroma za posamezne panoge ali za več panog imenuje minister, pristojen za delo, področne odbore za poklicne standarde, ki usklajujejo predloge socialnih partnerjev in civilne družbe.

12. člen

(moduli)

Izobraževalni programi se notranje členijo v predmete in module, ki omogočajo dijakom izbirnost pri pridobitvi izobrazbe.

Modul je programska enota ciljev in vsebin, ki se določi v skladu z izhodišči za pripravo izobraževalnih programov.

Modul, ki je oblikovan na podlagi poklicnih standardov, omogoča tudi pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije po postopku, ki je določen s predpisi, ki urejajo nacionalne poklicne kvalifikacije.

13. člen

(odprti kurikulum)

Izobraževalni programi poklicnega in strokovnega izobraževanja se, v skladu z izhodišči za pripravo izobraževalnih programov, oblikujejo tako, da del izobraževalnega programa določijo šole skupaj s socialnimi partnerji (v nadaljnjem besedilu: odprti kurikulum).

14. člen

(ovrednotenje s kreditnimi točkami)

Izobraževalni program se ovrednoti s kreditnimi točkami. Kreditna točka je merska enota za vrednotenje vseh oblik dela, ki ga mora opraviti povprečen dijak za doseganje ciljev izobraževalnega programa.

Ovrednotijo se vse oblike izobraževalnega dela: pouk, individualno delo (sprotno učenje, samostojno delo z literaturo, seminarske naloge, projektno delo in podobno), organizirana priprava na izpite in delo, potrebno za izdelek, storitev ali nastop, ki je sestavni del zaključka izobraževanja.

Z eno kreditno točko se ovrednoti 25 ur izobraževalnega dela, opredeljenega v prejšnjem odstavku.

Izobraževalni program s kreditnimi točkami ovrednoti pristojni strokovni svet, pri čemer izobraževalni program za pridobitev:

- nižje poklicne izobrazbe omogoča pridobiti 120 kreditnih točk,
- srednje poklicne izobrazbe od 180 do 240 kreditnih točk,
- srednje strokovne izobrazbe od 240 do 300 kreditnih točk,
- poklicno-tehniškega izobraževanja 120 kreditnih točk,
- program poklicnega tečaja od 60 do 90 kreditnih točk.

Z mojstrskim, delovodskim oziroma poslovodskim izpitom se pridobi 60 kreditnih točk.

Izobraževalne programe pristojni strokovni svet zaradi dodatnih ur pouka slovenščine in jezika narodnih skupnosti na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti in so opredeljena kot narodnostno mešana območja, ovrednoti z več kreditnimi točkami kot je določeno v četrtem odstavku tega člena.

Zaradi mednarodne primerljivosti lahko pristojni strokovni svet določi tudi drugačno število ur izobraževalnega dela za eno kreditno točko in s tem povezano ovrednotenje posameznih izobraževalnih programov iz tega člena.

III. UGOTAVLJANJE IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI

15. člen

(zagotavljanje kakovosti)

Šola zagotavlja kakovost vzgojno-izobraževalnega dela po načelih celovitega sistema vodenja kakovosti, ki upošteva tudi skupni evropski okvir zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju.

Kazalnike kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja določi pristojni strokovni svet.

16. člen

(komisija za kakovost)

Svet šole, na predlog ravnatelja oziroma ravnateljice (v nadaljnjem besedilu: ravnatelj), imenuje komisijo za kakovost, ki spremlja in ugotavlja kakovost vzgojno-izobraževalnega dela (v nadaljnjem besedilu: komisija za kakovost). Sestavljajo jo predsednik oziroma predsednica (v nadaljnjem besedilu: predsednik) in člani oziroma članice (v nadaljnjem besedilu: član), imenovani izmed strokovnih delavcev oziroma delavk (v nadaljnjem besedilu: delavec) šole, predstavnikov oziroma predstavnic (v nadaljnjem besedilu: predstavnik) delodajalcev, predstavnikov dijakov in predstavnikov staršev. Komisijo sestavlja predsednik in najmanj pet članov.

Če so šole organizirane kot organizacijske enote, se lahko oblikuje ena komisija za več šol.

Šola vsako leto objavi poročilo komisije za kakovost na svoji spletni strani.

17. člen

(enotnost sistema ugotavljanja kakovosti)

Javni zavod oziroma druga organizacija, ki je ustanovljena za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja, ugotavlja kakovost poklicnega in strokovnega izobraževanja na podlagi podatkov šol in drugih statističnih podatkov.

Podrobne pogoje o uporabi, varovanju in posredovanju podatkov iz prejšnjega odstavka določi minister.

Za ugotavljanje kakovosti lahko minister v posameznem primeru določi tudi skupino neodvisnih strokovnjakov.

18. člen

(socialni partnerji)

Zbornice, gospodarske družbe, zavodi, sindikati (v nadaljnjem besedilu: socialni partnerji) v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi izvajajo naloge v zvezi s poklicnim in strokovnim izobraževanjem.

V tem okviru socialni partnerji predvsem:

- dajejo predloge za pripravo novih poklicnih standardov,
- analizirajo, presojujejo in usklajujejo ogrodje kvalifikacij po panogah,
- predlagajo oziroma imenujejo svoje člane v izpitne komisije za zaključek izobraževanja na srednjih šolah,
- organizirajo izvajanje praktičnega usposabljanja z delom za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe,
- sodelujejo pri upravljanju medpodjetniških izobraževalnih centrov.

Socialni partnerji, za regulirane poklice pa pristojna ministrstva, pri izvajanju svojih nalog sodelujejo s šolami pri poklicni orientaciji, pri načrtovanju razmestitve izobraževalnih programov in obsega vpisa ter pri določanju odprtega kurikula.

19. člen

(podeljevanje javnih pooblastil)

Zbornice, ki so reprezentativne v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske zbornice, in v katere je združeno najmanj 30% vseh gospodarskih subjektov, ki se po zakonu vanjo lahko včlanijo, in poslovna združenja ter gospodarske družbe, ki jim minister podeli javno pooblastilo na podlagi razpisa, izvajajo naslednje naloge:

- izvajajo mojstrske delovodske oziroma poslovodske izpite v skladu z zakonom in drugimi predpisi,
- ugotavljajo izpolnjevanje pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom,
- vodijo registre učnih mest za praktično usposabljanje dijakov z delom in sklenjenih individualnih pogodb oziroma kolektivnih učnih pogodb,
- opravljajo strokovni nadzor nad izvajanjem praktičnega usposabljanja z delom,
- organizirajo opravljanje vmesnih preizkusov,

- v sodelovanju s šolami izvajajo opravljanje praktičnega dela zaključnih izpitov oziroma poklicne mature.

V razpisu iz prejšnjega odstavka se določijo pogoji, ki jih mora izpolnjevati nosilec javnega pooblastila. Kot pogoji se določijo:

- reprezentativnost članstva v zbornici oziroma poslovnega združenja,
- kadrovski in materialni pogoji oziroma organiziranost strokovnih služb,
- organizacija oziroma pokritost celotnega območja države,
- drugi pogoji.

Pogoje, ki jih morajo izpolnjevati delodajalci za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom in postopek ugotavljanja pogojev ter postopek vodenja registra ter njegovo vsebino, podrobneje predpiše minister. **(črtan)**

Za področja reguliranih poklicev, oziroma, če ni pooblaščen zbornice ali drugega pooblaščenega izvajalca iz prvega odstavka tega člena, izvaja naloge iz tega člena pristojno ministrstvo.

20. člen

(financiranje izvajanja javnih pooblastil)

Javna pooblastila iz 19. člena tega zakona se financirajo iz javnih sredstev na način in v obsegu določenim z zakonom oziroma aktom o podelitvi javnega pooblastila.

Izvajalci mojstrskih, delovodskih oziroma poslovodskih izpitov lahko zaračunajo kandidatom oziroma kandidatkam (v nadaljnjem besedilu: kandidat) prispevek za opravljanje teh izpitov. K ceni storitve si morajo pridobiti soglasje Vlade Republike Slovenije.

21. člen

(sindikati)

Sindikati skrbijo za uresničevanje pravic dijakov na praktičnem usposabljanju z delom, ki so določene z zakonom, panožno kolektivno pogodbo ter učno pogodbo.

Sindikati lahko predlagajo svoje predstavnike v izpitne organe izmed uveljavljenih strokovnjakov s področja poklicnega izobraževanja.

V. POGOJI ZA VKLJUČITEV

22. člen

(splošni pogoji)

V poklicno oziroma strokovno izobraževanje se lahko vključi, kdor izpolnjuje pogoje, določene s tem zakonom in z izobraževalnim programom.

Z izobraževalnim programom se kot pogoj za vključitev lahko določijo končani ustrezni izobraževalni programi, delovne izkušnje ali pridobljena nacionalna poklicna kvalifikacija.

Namesto ustreznega izobraževalnega programa iz prejšnjega odstavka se lahko upoštevajo ustrezne delovne izkušnje ali pridobljena nacionalna poklicna kvalifikacija.

Z izobraževalnim programom se kot pogoj za vključitev lahko določijo posebna nadarjenost, izjemoma pa psihofizične sposobnosti, če so te potrebne za uspešno izobraževanje.

Pogoj za vključitev v izobraževanje je lahko tudi sklenjena individualna učna pogodba, če z izobraževalnim programom ni predviden praktični pouk, ampak le praktično usposabljanje z delom pri delodajalcu.

22.a člen

(preizkus znanja in nadarjenosti)

Kdor se želi vpisati v izobraževalni program, ki kot vpisni pogoj določa opravljen preizkus znanja ali nadarjenosti, opravlja preizkus na šoli, v katero se želi vpisati. Potrdilo o opravljenem preizkusu znanja in nadarjenosti velja eno šolsko leto na šoli, na kateri je kandidat opravljal preizkus.

23. člen

(nižje poklicno izobraževanje)

V izobraževanje za pridobitev nižje poklicne izobrazbe se lahko vključi, kdor je končal najmanj sedmi razred osnovne šole oziroma šesti razred osemletne osnovne šole in je izpolnil osnovnošolsko obveznost ter izpolnjuje druge z izobraževalnim programom določene pogoje.

V izobraževanje za pridobitev nižje poklicne izobrazbe se lahko vključi tudi, kdor je zaključil osnovnošolsko izobraževanje po prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom ter izpolnjuje druge, z izobraževalnim programom določene pogoje.

24. člen

(srednje poklicno oziroma strokovno izobraževanje)

V izobraževanje za pridobitev srednje poklicne in srednje strokovne izobrazbe se lahko vključi, kdor je uspešno zaključil osnovnošolsko ali nižje poklicno izobraževanje ter izpolnjuje druge, z izobraževalnim programom določene pogoje.

25. člen

(poklicno-tehniško izobraževanje)

V poklicno-tehniško izobraževanje za pridobitev srednje strokovne izobrazbe se lahko vključi, kdor si je pridobil srednjo poklicno izobrazbo in izpolnjuje druge, z izobraževalnim programom določene pogoje.

26. člen

(poklicni tečaj)

V poklicni tečaj se lahko vključi, kdor je uspešno zaključil četrti letnik gimnazije ali zaključni letnik izobraževalnega programa za pridobitev srednje strokovne izobrazbe in izpolnjuje druge, z izobraževalnim programom določene pogoje.

27. člen

(razpis za vpis)

Šola si mora k obsegu razpisa za vpis pridobiti soglasje ministra.

Za vpis v začetni letnik rednega izobraževanja ministrstvo, pristojno za šolstvo, na predlog šol šest mesecev pred pričetkom šolskega leta na svoji spletni strani objavi skupen razpis prostih mest. Število prostih mest mora zagotavljati vpis za vse, ki imajo sklenjeno individualno učno pogodbo.

Za vpis v izredno izobraževanje šola v skladu s soglasjem ministra iz prvega odstavka tega člena najpozneje en mesec pred pričetkom šolskega leta na svoji spletni strani objavi razpis prostih mest. Ministrstvo, pristojno za šolstvo, soglasje objavi na svoji spletni strani.

Podrobnejše določbe o razpisu in izvedbi vpisa ter o razpisu učnih mest določi minister.

28. člen

(objava učnih mest)

Delodajalci oziroma njihova združenja objavijo vsako leto, šest mesecev pred pričetkom šolskega leta, razpis prostih učnih mest.

29. člen

(omejitev vpisa)

Število dijakov, ki jih šola vpiše v začetni letnik, se lahko za posamezno šolsko leto omeji, če je število prijavljenih kandidatov bistveno večje, kot so kadrovske in prostorske zmogljivosti šole.

Kandidata s posebnimi potrebami, ki se vključuje v izobraževanje v skladu z odločbo o usmeritvi, šola z omejitvijo vpisa sprejme, če izpolnjuje vse predpisane pogoje in v skladu s predpisanimi merili dosega najmanj 90 odstotkov točk, potrebnih za vpis.

Šola si mora k sklepu o omejitvi vpisa pridobiti soglasje ministra.

30. člen

(merila za izbiro)

Pri izbiri kandidatov iz prejšnjega člena se upoštevajo njihovi učni uspehi v predhodnem izobraževanju in dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz matematike in slovenščine (oziroma italijanščine ali madžarščine kot maternega jezika na narodno mešanih območjih) v devetem razredu osnovne šole. Kot dodatno merilo se lahko upoštevajo tudi posebni vpisni pogoji, določeni v izobraževalnem programu, v katerega se kandidat vpisuje.

Ob upoštevanju meril iz prejšnjega odstavka imajo prednost kandidati, ki imajo sklenjeno individualno učno pogodbo.

Merila za izbiro kandidatov določi minister na predlog pristojnega strokovnega sveta.

Merila za izbiro kandidatov se javno objavijo najpozneje dan pred začetkom šolskega leta, v katerem lahko kandidati začnejo izpolnjevati pogoje za doseganje predpisanih meril.

Merila za izbiro kandidatov v izrednem izobraževanju določi šola.

VI. POVEZOVANJE IZOBRAŽEVANJA IN DELA

31. člen

(praktično izobraževanje)

Praktično izobraževanje v poklicnem in strokovnem izobraževanju se izvaja kot praktični pouk oziroma praktično usposabljanje z delom.

V šoli se izvaja praktični pouk, pri delodajalcu pa praktično usposabljanje z delom. Skupni obseg praktičnega pouka in praktičnega usposabljanja z delom se določi z izobraževalnim programom.

Kmetijske šole lahko izvajajo praktično usposabljanje z delom na šolskem posestvu.

Delodajalec mora zagotavljati minimalne pogoje glede delovnega prostora, opreme in dejavnosti, ki so potrebni za doseganje ciljev praktičnega usposabljanja z delom v skladu z izobraževalnim programom.

Minimalne pogoje iz prejšnjega odstavka na predlog subjekta, ki ima javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, določi minister.

31.a člen

(mentor)

Delodajalec mora dijaku zagotoviti mentorja, ki je lahko delodajalec sam ali oseba, ki je pri njem zaposlena na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

Mentor je lahko oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima mojstrski ali delovodski ali poslovodski izpit ali
- ima najmanj srednjo strokovno izobrazbo in tri leta delovnih izkušenj z ustreznega področja ter pedagoško-andragoško usposobljenost po programu, ki ga na predlog Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje sprejme pristojni strokovni svet.

Če za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom v izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja ni dovolj mentorjev z ustreznimi kadrovskimi pogoji iz prejšnjega odstavka, je ne glede na prejšnji odstavek mentor lahko tudi oseba, ki ima najmanj srednjo poklicno izobrazbo, pedagoško- andragoško usposobljenost iz prejšnjega odstavka in najmanj pet let delovnih izkušenj s področja poklica, za katerega se dijak izobražuje.

Mentor ne more biti oseba, ki ji je prepovedano sklepanje delovnega razmerja oziroma opravljanje dela na področju vzgoje in izobraževanja po zakonu, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja.

32. člen

(medpodjetniški izobraževalni center)

Del praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu se lahko izvaja v medpodjetniškem izobraževalnem centru.

Medpodjetniški izobraževalni center se organizira kot zavod, gospodarska družba ali organizacijska enota zavoda, družbe ali druge pravne osebe.

V medpodjetniškem izobraževalnem centru se, poleg praktičnega usposabljanja z delom, lahko izvaja tudi priprava kandidatov:

- za mojstrske, delovodske oziroma poslovodske izpite,
- za potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij,
- za opravljanje praktičnega dela zaključnih izpitov in poklicne mature.

V medpodjetniškem izobraževalnem centru se lahko izvaja tudi usposabljanje zaradi potreb tehnoloških sprememb v delovnih procesih in za zviševanje konkurenčne sposobnosti gospodarstva.

32.a člen

(verifikacija učnih mest)

Verifikacija učnih mest je postopek preverjanja ustreznosti minimalnih pogojev glede delovnega prostora, opreme in dejavnosti, ki jih mora zagotavljati delodajalec in so potrebni za doseganje ciljev praktičnega usposabljanja z delom v skladu z izobraževalnim programom, ki ga izvajajo pristojne zbornice, ki imajo javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Verificirajo se učna mesta v srednjem poklicnem izobraževanju. V srednjem strokovnem izobraževanju se verificirajo učna mesta, za katera je z izobraževalnim programom določenih vsaj štirinajst tednov praktičnega usposabljanja z delom. V nižjem poklicnem izobraževanju se učna mesta ne verificirajo.

Za izvedbo postopka verifikacije zbornica določi pristojno osebo ali imenuje verifikacijsko komisijo, ki ima predsednika in dva člana. Izpolnjevanje minimalnih pogojev iz 31. člena tega zakona lahko v postopku verifikacije ugotavlja le oseba, ki izpolnjuje izobrazbene pogoje za mentorja v skladu s tem zakonom oziroma z zakonom, ki ureja vajeništvo, v primeru verifikacije vajeniških učnih mest.

Zbornica po uradni dolžnosti preverja izpolnjevanje pogojev delodajalcev in če ugotovi, da delodajalec več ne izpolnjuje pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, o tem izda odločbo in uskladi podatke v registru učnih mest ter razvidu vajeniških učnih mest.

Določbe tega člena, ki veljajo za verifikacijo učnih mest, se uporabljajo tudi za verifikacijo vajeniških učnih mest pri delodajalcih, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom vajencev.

32.b člen

(register učnih mest in centralni register učnih mest)

Register učnih mest vodi pristojna zbornica kot javno centralno informatizirano bazo verificiranih učnih mest, ki so na voljo v tekočem oziroma naslednjem šolskem letu.

Register učnih mest vsebuje naslednje podatke o delodajalcih, ki izpolnjujejo pogoje za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom v skladu s tem zakonom:

- ime, sedež, matično in davčno številko,
- kontaktne podatke vključno s spletno stranjo, če obstaja,

- naziv poklicne oziroma srednje strokovne izobrazbe, za katero se izvaja praktično usposabljanje z delom,
- vsebino izobraževalnega programa, ki jo bo kot praktično usposabljanje z delom izvajal delodajalec,
- osebno ime mentorja in podatke o izpolnjenih pogojih iz 31.a člena tega zakona,
- največje dovoljeno število učnih mest za dijake,
- število prostih učnih mest za dijake,
- številko in datum vpisa v register učnih mest ter ime pristojne zbornice.

Vsako spremembo podatkov iz prejšnjega odstavka, ki lahko vpliva na izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, mora delodajalec pisno sporočiti zbornici v osmih dneh, vključno z dokazili, razen dokazil, ki jih zbornica lahko pridobi iz uradnih evidenc.

Centralni register učnih mest (v nadaljnjem besedilu: centralni register) vsebuje podatke iz drugega odstavka tega člena in razvida vajeniških učnih mest, po zakonu, ki ureja vajeništvo, razen podatkov o mentorju in o največjem dovoljenem številu učnih mest za dijake oziroma vajence. Centralni register vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, podatke pa za posamezno šolsko leto zagotavljajo pristojne zbornice, za učna mesta za regulirane poklice pa ministrstvo, pristojno za posamezni regulirani poklic.

Centralni register se vodi kot informatizirana zbirka podatkov.

Podatki iz registrov iz tega člena so javno dostopni, razen osebnih podatkov o mentorju.

33. člen

(učna pogodba)

Pravice in obveznosti šole, dijaka in delodajalca pri praktičnem izobraževanju se določi z učno pogodbo.

Učna pogodba je lahko:

- individualna učna pogodba, če jo skleneta delodajalec in dijak ter njegovi starši oziroma zakoniti zastopnik,
- kolektivna učna pogodba, če jo skleneta šola in delodajalec.

Dijak lahko sklene učno pogodbo tudi z več delodajalci oziroma sklene več učnih pogodb. V tem primeru delodajalci uskladijo medsebojne pravice in obveznosti.

Dijak kmetijske šole se praktično usposablja z delom na kmetijah na podlagi kolektivne učne pogodbe, na podlagi individualne učne pogodbe pa le na učni kmetiji oziroma mojstrski kmetiji, ki jih določi pristojna zbornica.

34. člen

(pogoji za sklenitev individualne pogodbe)

Individualno učno pogodbo lahko sklene, kdor je uspešno končal osnovnošolsko izobraževanje ter izpolnjuje druge pogoje, določene z izobraževalnim programom.

Individualno učno pogodbo lahko sklene tudi, kdor ni uspešno zaključil osnovnošolskega izobraževanja, je pa izpolnil osnovnošolsko obveznost in je zaključil prvi letnik nižje poklicne šole.

Mladoletnik lahko sklene individualno učno pogodbo, če v to privolijo starši oziroma njegov zakoniti zastopnik oziroma zastopnica (v nadaljnjem besedilu: zastopnik).

35. člen

(register učnih pogodb)

Pristojna zbornica vodi register učnih pogodb, ki vsebuje podatke, ki se vodijo v elektronski obliki, in sicer:

- številka, datum sklenitve in prenehanja učne pogodbe,
- vrsta učne pogodbe,
- predvideno trajanje praktičnega usposabljanja z delom v tednih,
- naziv poklicne oziroma srednje strokovne izobrazbe, za katero se izvaja praktično usposabljanje z delom.

Register učnih pogodb poleg podatkov iz prejšnjega odstavka vsebuje tudi izvode individualnih učnih pogodb in obvestil o predčasnem prenehanju pogodb, ki jih delodajalec posreduje pristojni zbornici.

Podatki iz prvega odstavka tega člena se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in posredujejo za potrebe zbornic, ministrstva, pristojnega za izobraževanje, in Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje.

Individualne učne pogodbe in obvestila o predčasnem prenehanju pogodb iz tega člena se hranijo še eno leto po zaključku izobraževanja dijaka.

36. člen

(sestavine učne pogodbe)

Učna pogodba obsega:

- osebno ime, dan, datum in kraj rojstva, stalno bivališče dijaka in staršev oziroma drugega zakonitega zastopnika dijaka, če je dijak mladoleten,
- predhodno izobrazbo dijaka,
- naziv, sedež in vrsto dejavnosti delodajalca, ki sklepa učno pogodbo,
- naziv poklicne izobrazbe, za katero se dijak izobražuje,
- pričetek in trajanje izobraževanja,
- poklicne zmožnosti, ki si jih dijak pridobiva s praktičnim usposabljanjem v skladu z izobraževalnim programom,
- časovno razporeditev in razčlenitev praktičnega usposabljanja z delom v obsegu, predvidenem z izobraževalnim programom,
- osebno ime delavca z ustrezno izobrazbo, ki je mentor dijaka,
- obseg izobraževalnega dela v šoli,
- pogoje, pod katerimi se učna doba podaljša zaradi neizpolnjenih obveznosti dijaka v šoli,
- dolžnosti delodajalca,
- nagrado, ki jo prejema dijak,
- določbo o pravici dijaka do prehrane med delom ali do povračila stroškov dijaku za prehrano med delom,
- obveznosti delodajalca v primeru, če razdre učno pogodbo v nasprotju z zakonom, ter v primeru, če dijak razdre učno pogodbo zaradi neizpolnjenih dolžnosti delodajalca,
- obvezo, da delodajalec ne bo obremenjeval dijaka z deli, ki niso povezana z njegovim praktičnim usposabljanjem,
- davčno številko dijaka in njegovo enotno matično številko občana (EMŠO),
- druge dolžnosti in pravice dijaka, določene s tem zakonom in drugimi predpisi.

37. člen

(dolžnosti delodajalca)

Dolžnosti delodajalca, ki sklene učno pogodbo, so zlasti, da:

- dijaku omogoči usposabljanje za pridobitev poklicne izobrazbe,
- skrbi, da bo dijak redno obiskoval šolo in druge obvezne oblike izobraževalnega dela,
- dijaku poleg počitnic v skladu s tem zakonom omogoči še najmanj šest prostih delovnih dni za pripravo na zaključni izpit,
- dijaku izplačuje dogovorjeno nagrado,
- dijaku zagotovi prehrano med delom ali mu izplača povračilo stroškov za prehrano med delom,
- skrbi za varnost pri delu in za zdravje dijaka,
- dijaka seznanja s predpisi o varnosti pri delu,
- skrbi za dobre medsebojne odnose med delavci in dijaki,
- nadzoruje, kako dijak vodi predpisano dokumentacijo o praktičnem usposabljanju z delom,
- izpolnjuje druge, s pogodbo dogovorjene obveznosti.

Delodajalec lahko nalaga dijaku le tista dela, ki zagotavljajo pridobitev poklicnih zmožnosti v skladu z izobraževalnim programom.

38. člen

(dolžnosti dijaka)

Dolžnosti dijaka so zlasti, da:

- redno izpolnjuje svoje učne obveznosti,
- redno obiskuje pouk in druge obvezne izobraževalne oblike,
- se pri izobraževanju ravna po navodilih delodajalca in šole,
- varuje poslovno tajnost delodajalca,
- se ravna po predpisih o varstvu pri delu.

39. člen

(obseg izobraževalnega dela dijaka)

Praktično in teoretično izobraževanje dijaka sme trajati skupno največ osem ur dnevno, vendar tedensko ne sme presegati z zakonom in kolektivno pogodbo določene tedenske delovne obveznosti, zmanjšane za dve uri. Če traja teoretično izobraževanje v dnevu pet ur, isti dan ne sme biti praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu.

Če praktično usposabljanje z delom traja strnjeno štiri ali več ur dnevno, mora biti dijaku zagotovljeno v tem času najmanj 30 minut odmora.

Dijaku, ki se izobražuje več kot devet mesecev, mora biti zagotovljeno najmanj osem tednov počitnic v letu.

40. člen

(vmesni preizkus)

Dijak, ki ima sklenjeno individualno učno pogodbo, opravi enkrat v času praktičnega usposabljanja z delom, praviloma v drugem letniku, vmesni preizkus. Z vmesnim preizkusom se preveri praktična usposobljenost dijaka in kako vodi predpisano dokumentacijo. Ob tem se preveri tudi pogoje, v katerih poteka praktično usposabljanje z delom in svetuje delodajalcu o nadaljnjem praktičnem usposabljanju dijaka.

Vsebino vmesnega preizkusa določi strokovni svet, postopek in način izvedbe pa minister.

41. člen

(pravice in obveznosti dijaka)

Pri praktičnem usposabljanju z delom, ki se izvaja pri delodajalcu, se glede nočnega dela, odmorov in počitkov, opravičenih odsotnosti z dela, posebnega varstva mladine ter disciplinske in odškodninske odgovornosti, uporabljajo določbe zakona, ki ureja delovna razmerja.

42. člen

(nagrada in prehrana med delom)

V času praktičnega usposabljanja z delom ima dijak pravico do nagrade v skladu s kolektivno pogodbo, ki zavezuje delodajalca, ali drugimi predpisi in pravico do prehrane med delom, ki mu jo delodajalec zagotovi na enak način kot svojim zaposlenim.

Če delodajalec dijaku ne zagotovi prehrane med delom in v kolektivni pogodbi, ki velja za delodajalca, ni določena višina povračila stroškov za prehrano za dijake, izplača delodajalec dijaku povračilo stroškov za prehrano najmanj v višini cene malice, ki jo določa zakon, ki ureja šolsko prehrano.

Nagrado iz prvega odstavka tega člena in povračilo stroškov za prehrano iz prejšnjega odstavka delodajalec dijaku izplača najkasneje do 15. v mesecu za pretekli mesec.

43. člen

(sprememba in odpoved pogodbe)

Učna pogodba se lahko spremeni na pobudo vsake od pogodbenih strank.

Delodajalec in dijak lahko vsak čas sporazumno odpovesta učno pogodbo.

44. člen

(razdrtje individualne učne pogodbe)

Dijak lahko ob vsakem času, na podlagi svoje pisne izjave, enostransko razdre individualno učno pogodbo in o tem obvesti pristojnega socialnega partnerja.

Mladoletni dijak lahko razdre individualno učno pogodbo le s soglasjem staršev oziroma njegovega zakonitega zastopnika.

Delodajalec lahko razdre individualno učno pogodbo, če:

- je bila sklenjena na podlagi lažnih listin,
- se dijak brez opravičljivega razloga v osmih dneh ne vrne na učno mesto oziroma v šolo,
- postane dijak duševno ali telesno nesposoben za izobraževanje za poklic,
- bi po zdravnikovem mnenju strokovno izobraževanje ogrozilo dijakovo življenje in zdravje,
- dijak trajno oboli za boleznijo, ki je po zdravnikovem mnenju nevarna drugim delavcem,

- dijak oboli za tako boleznijo, da po posebnih predpisih ne bi smel opravljati poklica, za katerega se izobražuje,
- dijak večkrat huje krši dolžnosti, ki so določene v 38. členu tega zakona,
- se dijak izpiše iz šole ali je iz šole izključen.

Delodajalec mora svojo odločitev pisno utemeljiti. Individualna učna pogodba se razdre, če delodajalec ne izpolnjuje več pogojev za praktično usposabljanje z delom ali drugače ni več zmožen izpolnjevati svojih pogodbenih obveznosti.

Če se individualna učna pogodba razdre zaradi nezmožnosti izpolnjevanja pogodbenih obveznosti delodajalca, pristojna zbornica oziroma pristojno ministrstvo ali drug izvajalec javnih pooblastil, ki vodi razvid učnih pogodb, omogoči sklenitev nove pogodbe z drugim delodajalcem.

Če dijak v šoli ne napreduje, se mu individualna učna pogodba podaljša, vendar največ za eno leto.

Če je dijak izkoristil pravico do podaljšanja individualne učne pogodbe in v šoli ne napreduje, se individualna učna pogodba razdre.

45. člen

(obveznosti šole po kolektivni učni pogodbi)

Šola nudi delodajalcu strokovno pomoč in svetuje pri organizaciji in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom, spremlja praktično usposabljanje z delom in spremlja ustreznost vodenja predpisane dokumentacije. Vsako leto šola pripravi poročilo o dosežkih pri praktičnem usposabljanju z delom pri delodajalcu ter predloge ukrepov, s katerimi seznanijo vse delodajalce, s katerimi ima sklenjeno kolektivno učno pogodbo in pooblaščenega socialnega partnerja.

Šola lahko razdre kolektivno učno pogodbo, če delodajalec ne izpolnjuje pogojev in obveznosti, določenih z zakonom in drugimi predpisi ter kolektivno učno pogodbo.

VII. DIJAKI SREDNJIH ŠOL

46. člen

(status dijaka)

Kdor se vpiše v šolo, da bi se redno izobraževal po izobraževalnem programu za pridobitev poklicne ali srednje strokovne izobrazbe, pridobi status dijaka.

V celotnem obdobju rednega izobraževanja z istim vpisnim pogojem ima lahko dijak status še dve dodatni šolski leti, in sicer eno leto za ponavljanje in eno leto za prestop v isti letnik drugega izobraževalnega programa.

V skupni obseg trajanja izobraževanja iz prejšnjega odstavka se poleg rednega izobraževanja po tem zakonu upošteva tudi redno izobraževanje po zakonu, ki ureja gimnazijsko izobraževanje.

V programu poklicni tečaj se dijak lahko redno izobražuje eno leto.

Kdor je že zaključil izobraževanje po izobraževalnem programu za pridobitev poklicne ali srednje strokovne izobrazbe ali srednje izobrazbe, se ne more redno izobraževati po drugem izobraževalnem programu z istim vpisnim pogojem, določenem v tem zakonu ali zakonu, ki ureja gimnazijsko izobraževanje.

Trajanje statusa dijaka v poklicno-tehniškem izobraževalnem programu lahko presega trajanje izobraževanja po tem programu za največ eno šolsko leto zaradi ponavljanja, če pred tem v rednem izobraževanju še ni presegel trajanja statusa za dve leti skladno z drugim odstavkom tega člena.

46.a člen

(pravice dijaka)

Poleg dolžnosti iz 38. člena tega zakona ima dijak tudi pravico prisostvovati pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole, ki se v skladu z vzgojno-izobraževalnim programom in letnim delovnim načrtom šole izvaja v šoli, na šolskih površinah ali drugje (v nadaljnjem besedilu: šolska obveznost), ter druge pravice, določene s tem zakonom.

Če dijak ne more prisostvovati pri šolskih obveznostih, starši ali skrbnik dijaka (v nadaljnjem besedilu: starši) obvestijo šolo o njegovi odsotnosti v treh delovnih dneh od prvega dne odsotnosti. Če tega ne storijo, šola o odsotnosti dijaka obvesti starše dijaka naslednji dan. Šola odloči o upravičenosti odsotnosti dijaka na podlagi ustreznega opravičila o odsotnosti v treh delovnih dneh po prejemu opravičila.

47. člen

(izbirnost in vzporedno izobraževanje)

Dijak ima pravico, da se hkrati izobražuje po več izobraževalnih programih.

Dijak lahko izbira med predmeti oziroma moduli v skladu z izobraževalnim programom. Šola mu pri tem svetuje, da izpolni pogoje za pridobitev izobrazbe oziroma poklicne kvalifikacije.

Šola dijaku omogoči, da opravlja obveznosti tudi po modulih, ki jih izvajajo druge šole. Šole z dogovorom uskladijo način izpolnjevanja obveznosti dijaka na posamezni šoli.

48. člen

(prenehanje statusa dijaka)

Status dijaka preneha:

- za dijaka zaključnega letnika 30 dni po izteku šolskega leta,
- če se med izobraževanjem ne vpiše v naslednji letnik v predpisanih rokih,
- če se izpiše,
- če je bil izključen,
- če je sklenil delovno razmerje ali je pridobil status samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.

49. člen

(podaljšanje statusa dijaka)

Ne glede na določbi prve in druge alineje 48. člena tega zakona se lahko dijakom s posebnimi potrebami, dijakom vzporednega izobraževanja, perspektivnim in vrhunskim športnikom oziroma športnicam, dijakom, ki ne napredujejo ali ne končajo izobraževanja zaradi starševstva, izjemnih socialnih in družinskih okoliščin ali zaradi bolezni, podaljša status dijaka največ za dve leti.

O tem odloči ravnatelj šole.

50. člen

(hitrejše napredovanje)

Dijak lahko napreduje in dokonča izobraževanje v krajšem času, kot je predvideno z izobraževalnim programom, če izpolni vse z izobraževalnim programom določene obveznosti. O pravici do hitrejšega napredovanja odloči učiteljski zbor šole.

51. člen

(prestop)

Dijak ima pravico enkrat prestopiti v drug izobraževalni program, večkrat pa le, če ob prestopu napreduje v višji letnik.

Šola, ki izvaja izobraževalni program, v katerega dijak prestopi, določi obveznosti za nadaljevanje izobraževanja po tem izobraževalnem programu in roke za izpolnitev obveznosti. Pri določanju obveznosti se upošteva predhodno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z javno listino, izpitom oziroma na drug način, in kreditne točke, če si jih je dijak pridobil v predhodnem izobraževanju.

52. člen

(ponavljanje)

Dijak, ki do konca šolskega leta ni opravil obveznosti iz izobraževalnega programa za šolsko leto, lahko enkrat ponavlja v istem izobraževalnem programu.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko dijak iz 49. člena tega zakona večkrat ponavlja.

Ne glede na prvi odstavek tega člena dijak, ki do konca šolskega leta ne opravi obveznosti iz poklicnega tečaja, tega ne more ponavljati.

Dijak, ki ni opravil vseh obveznosti zaključnega letnika izobraževalnega programa, dijak, ki se izobražuje po zakonu, ki ureja vajeništvo, dijak poklicno-tehniškega izobraževanja in dijak iz 49. člena tega zakona lahko opravi manjkajoče obveznosti tudi z izpiti ali z vrednotenjem in ocenjevanjem pridobljenega znanja in spretnosti.

Dijak lahko ponavlja letnik na drugi šoli, če je šola, na kateri se je izobraževal, prenehala izvajati izobraževalni program, po katerem se je izobraževal.

Dijak, ki ni opravil obveznosti iz izobraževalnega programa, ki se je prenehal izvajati, lahko ponavlja v izobraževalnem programu, ki ga je nadomestil.

Dijaku, ki ponavlja, opravljenega praktičnega usposabljanja z delom ni treba ponavljati.

53. člen

(večkratno obiskovanje)

Ne glede na določbo 52. člena tega zakona ima dijak pravico večkrat obiskovati isti letnik, če zaradi bolezni in drugih utemeljenih razlogov, določenih v 49. členu tega zakona, ni izpolnil obveznosti iz izobraževalnega programa.

Ravnatelj šole lahko odloči, da dijak iz prejšnjega odstavka napreduje v naslednji letnik in mu določi pogoje, ki jih mora izpolniti.

54. člen

(prekinitev izobraževanja)

Dijaku, ki je za več kot dve leti prekinil izobraževanje, ravnatelj določi pogoje za nadaljevanje in dokončanje izobraževanja, če se je izobraževalni program bistveno spremenil.

55. člen

(pohvale, nagrade in priznanja)

Šola določi merila in postopek za podeljevanje pohval, nagrad in drugih priznanj dijakom.

56. člen

(vzgojno delovanje)

Šola lahko zaradi neizpolnjevanja šolskih obveznosti oziroma kršitev dolžnosti (v nadaljnjem besedilu: kršitve) zoper dijaka vzgojno ukrepa.

Vzgojni ukrepi se lahko izrečejo za kršitve, ki jih dijak stori v času šolskih obveznosti.

Vzgojni ukrepi so opomin, ukor in izključitev iz šole.

Izključitev iz šole se lahko izreče za najtežje kršitve, določene v 56.a členu tega zakona.

Dijaku se lahko namesto vzgojnih ukrepov iz tretjega odstavka tega člena določijo tudi drugi alternativni ukrepi (npr. pobotanje oziroma poravnava spora, poprava škodljivih posledic njegovega ravnanja, izvršitev nekega neobveznega dobrega dela oziroma naloge, opravljanje nalog in obveznosti izven načrtovanega časa) pod pogojem, da dijak s tem soglaša.

V postopku vzgojnega ukrepanja, v katerem sodelujejo tudi starši, se upoštevajo vsa dejstva in okoliščine, pomembne za odločitev. Če s starši dijaka ni bilo mogoče vzpostaviti stika ali če so sodelovanje odklonili, se lahko postopek nadaljuje brez njihove prisotnosti. Na željo dijaka v postopku sodeluje strokovni delavec šole ali druga polnoletna oseba, ki ji dijak zaupa.

Šola lahko dijaku prepove prisotnost pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole, če s svojim ravnanjem ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih. Prepoved lahko traja največ do konca šolskih obveznosti tistega dne, v primeru hujših ali dolgotrajnejših posledic kršitve pa lahko največ do zaključka postopka vzgojnega ukrepanja.

Dijaku, ki s svojim vedenjem ovira izvajanje pouka, se lahko prepove prisotnost pri pouku za čas posamezne ure pouka.

Šola lahko zaseže predmete, s katerimi dijak ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih ali povzroča oziroma bi lahko povzročil materialno škodo.

Šola o prepovedi prisotnosti pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole oziroma o zasegu predmetov iz sedmega in devetega odstavka tega člena dijaku izda sklep najpozneje do konca pouka tistega dne.

Podrobnejše določbe o vzgojnem ukrepanju in šolskem redu določi minister.

Šola lahko določi pravila v zvezi z vzgojnim ukrepanjem in šolskim redom z internim aktom v skladu s tem zakonom in podzakonskim predpisom iz prejšnjega odstavka.

56.a člen

(izključitev iz šole)

Dijaka se lahko izključi iz šole zaradi naslednjih kršitev:

- ogrožanje svojega življenja ali zdravja oziroma življenja ali zdravja drugih, ki ima ali bi lahko imelo za posledico težjo telesno poškodbo oziroma težje duševne motnje,
- namerno uničenje oziroma poškodovanje šolskega ali drugega premoženja, s katerim je povzročena večja materialna škoda,
- vdor v varovani podatkovni sistem, s katerim je bila povzročena škoda ali pridobljena korist,
- uničenje ali ponarejanje šolske dokumentacije,
- posedovanje predmetov oziroma sredstev, ki ogrožajo varnost, življenje in zdravje ljudi ali varnost premoženja,
- posedovanje, ponujanje ali prodajanje prepovedanih drog,
- posedovanje, ponujanje ali prodajanje alkohola,
- prisotnost pod vplivom alkohola ali prepovedanih drog oziroma uživanje alkohola ali prepovedanih drog,
- neopravičene odsotnosti od pouka, ki znašajo 35 ur v šolskem letu.

Dijaka se lahko izključi iz šole za četrti oziroma za vsak nadaljnji izrečeni ukor v posameznem šolskem letu.

Izključitev iz šole traja do konca šolskega leta, če pa je bil dijaku ukrep izrečen mesec dni ali manj pred iztekom pouka v skladu s šolskim koledarjem, lahko izključitev traja še največ do konca naslednjega šolskega leta.

Za kršitve iz prve do šeste alineje prvega odstavka tega člena se postopek lahko uvede v treh mesecih od dneva, ko se je izvedelo za kršitev in dijaka, ki je kršitev storil.

Za kršitve iz sedme, osme in devete alineje prvega odstavka tega člena se postopek lahko uvede v tridesetih dneh od dneva, ko je dijak storil kršitev.

Izključitev iz šole se lahko izreče pogojno, tako da se ta ne izvrši, če dijak v pogojnem obdobju, ki lahko traja največ eno leto, ne stori kršitve iz prvega odstavka tega člena. Če dijak v pogojnem obdobju stori kršitev iz prvega odstavka tega člena, se pogojna izključitev lahko prekliče.

57. člen

(prilagoditev opravljanja obveznosti)

Šola dijaku, ki se vzporedno izobražuje, in dijaku zaradi daljših ali pogostih odsotnosti iz zdravstvenih razlogov prilagodi opravljanje obveznosti.

Šola lahko nadarjenemu dijaku, dijaku perspektivnemu športniku, dijaku vrhunskemu športniku, dijaku, ki se pripravlja na mednarodna tekmovanja v znanju ali na druge mednarodne izobraževalne in kulturne prireditve ter izmenjave, v primeru drugih športnih in kulturnih dejavnosti, prihoda iz tuje države in v drugih utemeljenih primerih prilagodi opravljanje obveznosti.

Dijaku s posebnimi potrebami se poleg prilagoditev, določenih z odločbo o usmeritvi, lahko še dodatno prilagodi opravljanje obveznosti.

Prilagoditve opravljanja obveznosti za dijake iz tega člena šola uredi z osebnim izobraževalnim načrtom, s katerim se prilagodi izvedba pouka in druge pravice ter obveznosti dijaka in šole v sodelovanju z dijakom in starši dijaka.

Za dijaka, ki se vzporedno izobražuje, šoli z osebnim izobraževalnim načrtom določita tudi obseg izobraževalnega dela na posamezni šoli za posamezno šolsko leto.

Podrobnejša pravila o načinu prilagoditve opravljanja obveznosti iz izobraževalnega programa določi minister.

58. člen

(zdravstveno varstvo)

Dijaki imajo pri praktičnem pouku, praktičnem usposabljanju z delom ter na strokovnih ekskurzijah pravico do zdravstvenega zavarovanja kot učenci, v skladu z zakonom.

Sredstva za plačilo prispevkov za zavarovanje dijakov pri praktičnem pouku in na praktičnem usposabljanju z delom za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni zagotavlja ministrstvo, pristojno za šolstvo.

59. člen

(bivanje v dijaškem domu)

Dijak ima pravico bivanja v dijaškem domu. Dijaški dom in dijak skleneta nastanitveno pogodbo.

Za bivanje v dijaškem domu se plačuje oskrbnina. Način oblikovanja izhodiščne cene, njeno višino in pravila glede obračunavanja oskrbnine določi minister. Pogoji bivanja v dijaškem domu in način plačevanja oskrbnine ter pravila bivanja drugih oseb, ki bivajo v dijaškem domu, se uredijo v internem aktu dijaškega doma.

Pri izbiri kandidatov za vpis v dijaški dom se upošteva oddaljenost šole od kraja bivanja, oddaljenost šole od dijaškega doma, istočasno bivanje sorojenca v dijaškem domu in prilagojenost dijaškega doma izobraževalnemu programu, po katerem se kandidat izobražuje.

Dijak se mora izseliti iz dijaškega doma najkasneje naslednji dan po prenehanju statusa dijaka oziroma najkasneje naslednji dan po izvršljivosti sklepa o izključitvi iz dijaškega doma, razen v primeru mladoletnega dijaka, ki se ga iz dijaškega doma ne sme izseliti, dokler ga starši ali druge pooblaščen osebe ne prevzamejo.

Dijaški dom mora upoštevati dijakovo zasebnost. V sobo dijaka lahko vstopajo strokovni delavci, drugi zaposleni pa le, če je to potrebno za izvajanje njihovih nalog, obiskovalci pa le z vednostjo vzgojitelja in z dovoljenjem dijaka.

Za dijaške domove se smiselno uporabljajo določbe tega zakona.

Podrobnejši postopek razpisa za vpis, sprejema v dijaški dom, merila za izbiro in druge vsebine v zvezi z bivanjem v dijaškem domu določi minister.

60. člen

(prehrana)

Šola za dijake organizira vsaj en obrok hrane dnevno.

61. člen

(skupnost dijakov)

Dijaki lahko organizirajo skupnost dijakov (v nadaljnjem besedilu: skupnost). Skupnost deluje na ravni šole in v oddelkih.

Skupnost vodi odbor, v katerem so predstavniki vseh oddelčnih skupnosti.

Skupnost organizira obšolsko življenje in delo ter obravnava vprašanja, povezana z vzgojno-izobraževalnim delom in upravljanjem ter daje organom šole svoje predloge.

Dijaki se lahko povezujejo v združenja dijakov.

62. člen

(redno in izredno izobraževanje)

Poklicno in strokovno izobraževanje se izvajata kot redno in kot izredno izobraževanje.

Izredno se lahko izobražuje, kdor je ob vpisu star najmanj 16 let in:

- nima pridobljene izobrazbe ali opravljenih vseh obveznosti po izobraževalnem programu, v katerem se izredno izobražuje,
- hkrati ni vpisan v isti izobraževalni program v rednem in izrednem izobraževanju.

V poklicnem tečaju se lahko dijak redno izobražuje samo enkrat.

63. člen

(organizacija izrednega izobraževanja)

Izobraževalni programi poklicnega in strokovnega izobraževanja se izvajajo kot izredno izobraževanje tako, da se zagotavlja enak standard znanja kot v rednem izobraževanju, prilagodi pa se organizacija, časovna razporeditev izobraževanja, preverjanje in ocenjevanje ter napredovanje.

Pri zaključnem izpitu se uporabljajo isti izpitni katalogi, pri poklicni maturi pa isti predmetni izpitni katalogi kot pri rednem izobraževanju.

Izredno izobraževanje se lahko organizira tudi za posamezne dele izobraževalnih programov, ki omogočajo pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije oziroma zaradi pridobitve novega naziva poklicne oziroma strokovne izobrazbe.

64. člen

(prilagajanje izrednega izobraževanja)

Šole oziroma izobraževalne organizacije, ki izvajajo izredno izobraževanje, v skladu z navodili ministra prilagajajo izobraževalne programe posameznemu dijaku, pri čemer upoštevajo dosežene kreditne točke oziroma predhodno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z javno listino, oziroma neformalno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z izpitom oziroma na drug način.

65. člen

(pravice in dolžnosti v izrednem izobraževanju)

Kdor se izredno izobražuje, s šolo sklene pogodbo o izobraževanju, s katero se uredijo medsebojne pravice in obveznosti, ki se nanašajo na potek izobraževanja, načine in roke za izpolnjevanje obveznosti, ukrepe zaradi neizpolnjevanja obveznosti oziroma kršitev ter druge medsebojne pravice in obveznosti. Osebni izobraževalni načrt je sestavni del te pogodbe.

Kdor se izredno izobražuje in ni zaposlen ali nima statusa brezposelnega ali se ne izobražuje v skladu s predpisi o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ima pravico do zdravstvenega varstva iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, in pravico do drugih ugodnosti ter pravic v skladu s posebnimi predpisi.

Šole in druge izobraževalne organizacije zagotavljajo sredstva za izredno izobraževanje z zaračunavanjem prispevkov.

IX. IZOBRAŽEVALNO DELO

1. OBSEG IN ORGANIZACIJA

66. člen

(obremenitev)

Organizirano izobraževalno delo obsega:

- pouk splošnoizobraževalnih predmetov,
- pouk strokovnih modulov,
- praktično usposabljanje z delom,
- obveznosti odprtega kurikulumu,
- druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela.

Pouk splošnoizobraževalnih predmetov in pouk strokovnoteoretičnih vsebin v sklopu strokovnih modulov in odprtega kurikulumu za dijake obsegata brez športne vzgoje in italijanščine v šolah s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri največ 30 ur tedensko, obseg vseh oblik izobraževalnega dela pa ne sme presegati 36 ur tedensko.

67. člen

(šolsko leto)

Šolsko leto se začne 1. septembra in se konča 31. avgusta.

Šolsko leto za izredno izobraževanje določi šola, tako da so dijakom zagotovljene možnosti dokončanja izobraževanja v rokih iz prejšnjega odstavka. **(črtan)**

Organizirano izobraževalno delo za dijake traja največ 42 tednov v šolskem letu.

Razporeditev pouka, pouka proste dneve in trajanje ter razporeditev šolskih počitnic določi minister s šolskim koledarjem.

68. člen

(letni delovni načrt)

Izobraževalno delo se izvaja po letnem delovnem načrtu, ki vsebuje:

- obseg in razporeditev pouka in drugih oblik izobraževalnega dela v skladu z izobraževalnim programom,
- del izobraževalnega programa, ki ga šola določi v sodelovanju s socialnimi partnerji,
- načrt vpisa,
- razporeditev dijakov v letnike, oddelke in skupine,
- roke za opravljanje izpitov,
- načrt strokovnega izpopolnjevanja strokovnih delavcev,
- sodelovanje z drugimi šolami, z delodajalci, zbornicami, društvi in združenji,
- druge dejavnosti šole.

Ob sprejemanju letnega delovnega načrta se posebej preveri finančna izvedljivost načrta. Šola lahko v letnem delovnem načrtu za dijake, ki to želijo, in v soglasju z njihovimi starši, predvidi organizirano izobraževalno delo, ki ni sestavina izobraževalnega programa.

Šola lahko določi programe za izpopolnjevanje oziroma za usposabljanje, ki jih oblikuje in izvaja kot svojo posebno ponudbo in s katerimi uveljavlja svoj prispevek k razvoju v svojem okolju.

Šola mora dijakom in staršem predstaviti pravice in dolžnosti dijakov ter značilnosti izobraževalnega programa in organizacijo dela šole.

Šola vodi šolsko kroniko.

69. člen

(prilagojeno izvajanje izobraževalnih programov)

Šola dijaku s posebnimi potrebami, ki je usmerjen v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, v skladu z odločbo o usmeritvi prilagodi izvajanje izobraževalnega programa, zagotovi izvajanje ur dodatne strokovne pomoči in uporabo potrebne dodatne opreme ter v skladu z normativi in standardi oblikuje manj številčne oddelke.

70. člen

(prilagojeni izobraževalni programi)

V prilagojenih izobraževalnih programih, ki omogočajo dijakom s posebnimi potrebami pridobitev enakovrednega izobrazbenega standarda, se lahko prilagodi predmetnik, organizacija, trajanje, način preverjanja in ocenjevanja znanja, napredovanje in časovna razporeditev pouka.

2. PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA TER NAPREDOVANJE

71. člen

(preverjanje in ocenjevanje)

V izobraževalnem procesu se s preverjanjem in ocenjevanjem ugotavlja, kako dijak obvladuje poklicne zmožnosti, spretnosti in veščine (v nadaljnjem besedilu: znanje) in kako izpolnjuje pogoje za doseganje kreditnih točk v skladu z izobraževalnim programom.

Pri ocenjevanju dijaka se upošteva tudi neformalno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z javno listino, z izpitom ali na druge načine.

Dijake se preverja in ocenjuje na način, po merilih, pravilih in postopkih, ki jih sprejme šola v skladu z izobraževalnim programom in predpisi ministra. Šola merila, pravila in postopke javno objavi.

72. člen

(javnost ocenjevanja)

Učitelj dijakom omogoči sodelovanje pri načrtovanju preverjanja in ocenjevanja znanja.

Dijak mora biti z oceno pri ustnem ocenjevanju znanja seznanjen takoj, ocenjeno pisno nalogo pa mu je treba vrniti v vpogled.

73. člen

(napredovanje)

Dijak napreduje v naslednji letnik, če je ob koncu šolskega leta pozitivno ocenjen iz vseh predmetov oziroma modulov in je opravil druge obveznosti, ki jih določa izobraževalni program. Pri tem se upošteva tudi neformalno pridobljeno znanje.

Dijak, ki ob koncu pouka ni opravil vseh obveznosti iz prejšnjega odstavka, jih lahko opravi v rokih, ki jih določi ravnatelj.

Dijak lahko izjemoma napreduje v višji letnik tudi, če ni dosegel pozitivne ocene pri vseh predmetih oziroma modulih, je pa opravil druge obveznosti, določene z izobraževalnim programom, če tako v skladu s predpisi ministra odloči pristojni organ šole.

Dijak, ki je ob koncu pouka negativno ocenjen iz največ treh predmetov ali modulov, ima pravico opravljati popravne izpite.

74. člen

(dokončanje izobraževanja)

Nižje in srednje poklicno izobraževanje se zaključi z zaključnim izpitom, s katerim se ugotavlja dijakovo znanje, ki je pomembno za življenje in delo, za nadaljnje izobraževanje ter njegov poklicni in osebni razvoj.

Zaključni izpit lahko opravlja, kdor je uspešno končal zaključni letnik izobraževalnega programa za pridobitev nižje oziroma srednje poklicne izobrazbe oziroma kdor je dosegel predpisano število kreditnih točk in je opravil druge, z izobraževalnim programom določene obveznosti.

Zaključni izpiti se lahko opravljajo največ trikrat v letu.

Izobraževalni programi, po katerih se pridobi srednja strokovna izobrazba, se zaključijo s poklicno maturo. S poklicno maturo se ugotavlja dijakovo znanje v skladu s cilji, določenimi z izobraževalnimi programi, ki so pomembni za življenje in poklicno delo ter za višji oziroma visokošolski študij.

Poklicno maturo ureja posebni zakon.

Po zaključenem izobraževanju po izobraževalnem programu nižjega poklicnega, srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega izobraževanja dijak pridobi javno veljavno izobrazbo, ki se izkazuje s spričevalom o zaključnem izpitu oziroma poklicni maturi, ki sta javni listini o izobrazbi.

Po zaključenem izobraževanju po programu iz drugega odstavka 10. člena tega zakona se udeležencu izda potrdilo, ki je javna listina.

Sestavni del spričeval iz petega odstavka tega člena je Priloga k spričevalu, ki mora biti sestavljena tudi v enem od preostalih uradnih jezikov Evropske unije. Vsebino Priloge k spričevalu določi minister in je brezplačna.

75. člen

(podzakonski predpis)

Minister podrobneje predpiše način in postopek preverjanja in ocenjevanja znanja, pridobivanja kreditnih točk, potrjevanja neformalno pridobljenega znanja ter obliko in vsebino javnih listin o končanem izobraževanju.

Minister predpiše izpitni red, s katerim podrobneje določi postopek, način in pogoje za opravljanje zaključnih izpitov ter sestavo izpitnih komisij. V postopku priprave sodeluje s pristojnimi socialnimi partnerji oziroma, za regulirane poklice, s pristojnim ministrom.

X. MOJSTRSKI, DELOVODSKI IN POSLOVODSKI IZPITI

76. člen

(izvajalci in podlaga za izpite)

Mojstrski, delovodski in poslovodski izpit izvaja v skladu z zakonom pristojna zbornica oziroma drug pooblaščen izvajalec, v skladu s tem zakonom.

Mojstrski, delovodski oziroma poslovodski izpit se opravlja v skladu z izpitnim katalogom, ki ga določi strokovni svet.

Izpitni katalog se oblikuje na podlagi poklicnega standarda in obsega tudi pogoje glede izobrazbe in izkušenj, ki jih mora, v skladu z zakonom, izpolnjevati kandidat za opravljanje mojstrskega, delovodskega ali poslovodskega izpita.

77. člen

(opravljanje mojstrskega, delovodskega in poslovodskega izpita)

Mojstrske, delovodske in poslovodske izpite vodijo izpitni odbori, ki jih na predlog izvajalca imenuje minister.

Minister, pristojen za gospodarstvo, določi v soglasju z ministrom pogoje in postopek opravljanja mojstrskega, delovodskega in poslovodskega izpita.

XI. POSTOPEK URESNIČEVANJA IN VARSTVA PRAVIC DIJAKOV

78. člen

(varstvo pravic dijaka)

Če dijak meni, da so mu v šoli ali pri delodajalcu kršene njegove pravice pri izobraževanju oziroma praktičnem usposabljanju z delom, lahko pisno zahteva, da pristojni organ šole oziroma delodajalca kršitev odpravi oziroma izpolni svoje obveznosti.

Če pristojni organ šole oziroma delodajalec ne odpravi kršitve oziroma izpolni obveznosti, lahko dijak zahteva posredovanje pristojne inšpekcije, v skladu z zakoni, ki urejajo pristojnost posameznih inšpekcij.

79. člen

(pristojni organ)

O pravicah in obveznostih dijaka, ki izhajajo iz izobraževanja v šoli in praktičnega izobraževanja, ki ga izvaja šola, odločajo strokovni organi šole v skladu s pristojnostmi, določenimi z zakoni in drugimi predpisi.

O pravicah in obveznostih dijaka, ki izhajajo iz praktičnega usposabljanja z delom, ki se izvaja pri delodajalcu, odloča delodajalec.

80. člen

(komisija za varstvo pravic)

O zahtevi za varstvo pravic dijaka odloča komisija za varstvo pravic (v nadaljnjem besedilu: komisija).

Komisija ima tri člane, od katerih vsaj eden ni strokovni delavec te šole. Člane in predsednika komisije ter njihove namestnike imenuje svet šole na predlog ravnatelja.

Mandat komisije traja eno leto, od 1. oktobra do 30. septembra naslednjega leta. Ista oseba je lahko imenovana za člana komisije večkrat.

Če je član komisije odločal o isti zadevi na prvi stopnji, se mora v postopku varstva pravic pred komisijo izločiti. O izločitvi člana odloči predsednik komisije, o izločitvi predsednika komisije pa odloči svet šole.

81. člen

(ugovor na končno oceno)

Dijak lahko v treh dneh po prejemu letnega spričevala oziroma obvestila o uspehu vloži pri ravnatelju šole obrazložen pisni ugovor na končno oceno oziroma ugotovitev.

Ravnatelj v treh dneh od prejema ugovora ugovor s sklepom zavrže:

- če je vložen prepozno,
- če ga je vložila neupravičena oseba,
- če se ne nanaša na končno oceno oziroma ugotovitev.

Ravnatelj v treh dneh od prejema ugovora ugovor s sklepom zavrne, če lahko na podlagi dokumentacije ugotovi, da je neutemeljen.

Če ravnatelj ugovora ne zavrže na podlagi drugega odstavka tega člena ali ne zavrne na podlagi tretjega odstavka tega člena, v treh dneh od prejema ugovora imenuje tričlansko komisijo, ki v treh dneh od njenega imenovanja:

- potrdi prvotno oceno oziroma ugotovitev,
- ponovno oceni znanje dijaka,
- spremeni ugotovitev na podlagi dokumentacije.

V komisijo mora biti imenovan vsaj en član, ki je zaposlen na drugi šoli.

V primeru iz druge alineje četrtega odstavka tega člena se dijaka najpozneje tri dni pred ponovnim ocenjevanjem seznanijo z datumom, časom, krajem in načinom ter obsegom ponovnega ocenjevanja.

Odločitev ravnatelja in komisije sta dokončni.

82. člen

(svet šole)

Ne glede na določbe 80. člena tega zakona, o zahtevi za varstvo pravic v zvezi s pridobitvijo oziroma izgubo statusa dijaka, odloča svet šole.

Svet šole odloči o zahtevi iz prejšnjega odstavka s tajnim glasovanjem, z večino članov vseh članov.

Zoper odločitev sveta je možno sprožiti upravni spor.

83. člen

(postopek, način in roki odločanja)

Dijak lahko poda zahtevo za varstvo pravic v osmih dneh od dneva, ko je zvedel za kršitev, razen če je za posamezne primere na podlagi tega zakona določen drug rok.

Zahtevo za varstvo pravic dijak ali njegov zakoniti oziroma pooblaščen zastopnik poda na zapisnik pri ravnatelju. Zahtevo za varstvo pravic se lahko pošlje tudi po pošti oziroma po elektronskih sredstvih komuniciranja.

Roki za odločanje o zahtevi za varstvo pravic dijaka se določijo v izvršilnih predpisih, v katerih se podrobneje urejajo posamezni postopki v zvezi z izobraževanjem, vendar morajo ti roki zagotoviti nemoteno uresničevanje pravic in obveznosti dijaka v izobraževalnem procesu.

Ravnatelj je dolžan najkasneje naslednji dan izročiti vlogo in druge podatke, potrebne za odločanje, organu, ki je pristojen za odločanje o njej, če za to ni sam pristojen.

V postopku odločanja o dijakovi zahtevi oziroma pravicah in obveznostih je pristojni organ dolžan:

- dijaku pomagati, da čim lažje in hitreje uveljavi svojo pravico,
- uporabiti tisti ukrep, ki je za dijaka ugodnejši, če se z njim doseže zakonit namen,
- skrbeti za to, da dijakovo nepoznavanje predpisov ni v škodo pravic, ki mu gredo po zakonu,
- ugotoviti resnično dejansko stanje in v ta namen ugotoviti vsa dejstva, ki so pomembna za zakonito in pravilno odločanje,
- preden odloči o zahtevi, dijaku dati možnost, da se izjavi o vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za odločanje,
- postopek voditi hitro, v rokih, ki omogočajo dijaku uresničevanje njegovih pravic in obveznosti v zvezi izobraževanjem,
- kadarkoli popraviti očitne računske in druge napake v zvezi z uresničevanjem pravic dijaka v šolski dokumentaciji oziroma v izdanih sklepih oziroma šolskih listinah.

Pristojni organ o zahtevi za varstvo pravic dijaku izda pisni sklep, ki vsebuje izrek odločitve, obrazložitev in pravni pouk. Sklep se vroči dijaku, njegovemu zakonitemu zastopniku ali njegovemu pooblaščenemu zastopniku.

Odločitev se lahko izvrši z dnem dokončnosti sklepa.

XII. INŠPEKCIJSKI NADZOR IN KAZENSKA DOLOČBA

84. člen

(inšpekcija)

Nadzor nad izvrševanjem določb tega zakona, ki urejajo usposabljanje z delom, opravlja inšpekcija, pristojna za delo.

Nadzor nad izpolnjevanjem pravic in obveznosti dijakov v zvezi z izobraževanjem v šoli in bivanjem v dijaškem domu opravlja inšpekcija, pristojna za šolstvo.

85. člen

(prekrški)

Z globo od 200 do 3000 eurov se kaznuje za prekršek šola in z globo od 100 do 300 eurov odgovorna oseba šole, če:

- ne upošteva soglasja ministra o obsegu vpisa (27. člen),
- ne upošteva vpisnih pogojev, meril in vpisnega postopka (22., 23., 24., 25., 26., 27., 30. in 46. člen),
- podaljša status dijaka v nasprotju z zakonom (49. člen),
- izključi dijaka iz šole brez utemeljenega razloga (56.a člen),
- ne pripravi oziroma ne izvaja osebnega izobraževalnega načrta za dijaka v skladu z zakonom (57. člen),
- ne izda predpisane šolske javne listine o uspehu na predpisan način in v predpisanem roku (75. člen).

Z globo 300 eurov se kaznuje za prekršek šola in z globo 100 eurov odgovorna oseba šole, če dijakov ne seznanj z dokumenti in podatki v zvezi z organizacijo in izvedbo vzgojno-izobraževalnega dela oziroma v zvezi z uresničevanjem pravic in obveznosti dijakov (68. člen).

Z globo od 200 do 3000 eurov se kaznuje za prekršek zbornica in z globo od 100 do 300 eurov odgovorna oseba zbornice, če:

- verificira učno mesto v nasprotju z minimalnimi pogoji in pogoji glede mentorja (peti odstavek 31. člena in 31.a člen),
- ne posreduje podatkov v centralni register učnih mest (32.b člen),
- ne vodi registra učnih pogodb (35. člen).

Z globo od 200 do 3000 eurov se za prekršek kaznuje delodajalec in z globo od 100 do 300 eurov odgovorna oseba delodajalca, če dijaku na praktičnem usposabljanju z delom:

- ne izplača nagrade v skladu s prvim in tretjim odstavkom 42. člena tega zakona,

- ne zagotovi prehrane med delom v skladu s prvim odstavkom 42. člena tega zakona ali mu ne povrne stroškov za prehrano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 42. člena tega zakona.

Za prekrške, določene v drugi, peti in šesti alineji prvega odstavka tega člena in za prekrška iz četrtega odstavka tega člena, se lahko v hitrem postopku izreče globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene v tem členu.

XIII. ZBIRANJE IN VARSTVO OSEBNIH PODATKOV

86. člen

(sezname evidenc z osebnimi podatki)

Šole vodijo naslednje evidence z osebnimi podatki dijakov:

1. evidenco prijavljenih kandidatov za vpis,
2. evidenco vpisanih ter evidenco vpisanih po letnikih, oddelkih in skupinah v redovalnicah,
3. osebni list, ki se vodi za vsakega vpisanega od vključitve dokončanja izobraževanja oziroma do izpisa,
4. matično knjigo, ki obsega splošne podatke o vpisanih, o poteku njihovega izobraževanja od vključitve do končanja izobraževanja oziroma do izpisa,
5. evidenco podatkov o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih vpisanih,
6. zapisnike sej izpitnega odbora za zaključni izpit,
7. zapisnike zaključnih izpitov,
8. poročilo o zaključnem izpitu,
9. zapisnike o izpiti, ki obsegajo prijavo k izpitu, potek izpita in doseženo oceno,
10. evidenco o dijakih, ki jih obravnava svetovalna služba,
11. evidenco vpisanih v izredno izobraževanje,
12. evidenco o preverjanju in ocenjevanju znanja,
13. evidenco izdanih dokumentov o končanem izobraževanju.

Dijaški domovi vodijo evidence in dokumentacijo iz 1., 2. in 3. točke prejšnjega odstavka, podatke o nastanitvenih pogodbah, starših oziroma poroku nastanitvene pogodbe in podatke o izdanih odločbah o subvenciji oskrbnine za tiste dijake, ki pri plačilu oskrbnine uveljavljajo olajšavo.

Evidence iz 1. do 4., 6. do 9. ter 11. do 13. točke prvega odstavka tega člena obsegajo: osebno ime dijaka in osebe, vpisane v izredno izobraževanje, enotno matično številko občana, e-naslov, telefonsko številko, davčno številko, spol, datum, kraj, občino in državo rojstva, stalno in začasno bivališče, državljanstvo ter predhodno pridobljeno izobrazbo.

Evidence iz 1. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz prejšnjega odstavka, vsebujejo še podatke:

- o starših (osebno ime, prebivališče, telefonska številka, e-naslov in davčna številka),
- ime in sedež šole, kjer je prijavljeni končal zadnji razred oziroma letnik,
- ime izobraževalnega programa,
- zadnji uspešno končani razred oziroma letnik,
- o prvem tujem jeziku,
- o ocenah in drugih podatkih v skladu z merili za vpis v šole z omejitvijo vpisa in vpisnimi pogoji,
- o ponavljanju letnika,
- podatke o preusmeritvi v drug program,
- podatke o usmerjanju mladostnikov s posebnimi potrebami,
- o prenosu prijave,
- o programu, na katerega se prijavlja.

Za ugotavljanje pravice do vpisa v srednješolsko izobraževanje, določene v 46. členu tega zakona, šola pridobi oziroma preveri podatke o predhodnem izobraževanju iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja, evidenčnega in analitskega informacijskega sistema visokega šolstva v Republiki Sloveniji, evidenc Državnega izpitnega centra o kandidatih, ki opravljajo splošno in poklicno maturo ter zaključni izpit, in iz drugih uradnih evidenc.

Evidenca iz 3. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz tretjega odstavka tega člena, obsega še: podatke o splošnem učnem uspehu, o opravljenih izpitih, o napredovanju in dokončanju izobraževanja.

Evidenca iz 5. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz tretjega odstavka tega člena, obsega še podatke: o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih dijaka, ki se nanašajo na telesno višino, voluminoznost telesa, hitrost alternativnih gibov, eksplozivno moč, koordinacijo gibanja telesa, fizično vzdržljivost trupa, gibljivost, mišično vzdržljivost ramenskega obroča in rok, sprintersko hitrost in vzdržljivost v submaksimalnem kontinuiranem naprežanju.

Podatki iz prejšnjega odstavka se zbirajo s soglasjem dijaka.

Evidenca iz 10. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz tretjega odstavka tega člena, obsega še:

- družinsko in socialno anamnezo,
- razvojno anamnezo,
- diagnostične postopke,
- postopke strokovne pomoči,
- strokovna mnenja drugih inštitucij: centrov za socialno delo, zdravstvenih inštitucij, svetovalnih centrov oziroma vzgojnih posvetovalnic.

Osebne podatke iz 10. točke prvega odstavka tega člena svetovalna služba zbira v soglasju z dijakom in starši. Če je dijak v družini ogrožen in ga je treba zavarovati, zadostuje soglasje dijaka.

Svetovalni delavci so dolžni podatke iz 10. točke prvega odstavka tega člena varovati kot poklicno skrivnost. Te podatke so kot poklicno skrivnost dolžni varovati tudi drugi strokovni delavci, ki so jim podatki posredovani zaradi narave njihovega dela.

Podrobnejše določbe o vsebini evidenc in dokumentacije iz tega člena določi minister.

Določbe tega člena se uporabljajo tudi v izrednem izobraževanju, razen:

- evidenca vpisanih po letnikih, oddelkih in skupinah v redovalnicah iz 2. točke prvega odstavka tega člena,
- 5. in 10. točka prvega odstavka tega člena,
- prva alineja četrtega odstavka tega člena, če so vpisani starejši od 18 let,
- šesta, sedma, osma, deveta in deseta alineja četrtega odstavka.

87. člen

(uporaba evidenc)

Osebni podatki prijavljenih oziroma vpisanih iz evidenc iz 86. člena tega zakona se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in posredujejo za potrebe šole, dijaških domov, ministrstva, pristojnega za šolstvo, v drugih primerih pa le v skladu s posebnimi predpisi.

Pri izdelavi statističnih in drugih analiz se smejo osebni podatki uporabiti in objaviti tako, da ni razvidna identiteta posameznika.

87.a člen

(razkrivanje in posredovanje osebnih podatkov staršem polnoletnih dijakov)

Starši polnoletnega dijaka imajo pravico, da jim šola, na enak način kot staršem mladoletnega dijaka, razkrije oziroma posreduje osebne podatke dijaka in druge informacije o:

- vpisu v izobraževalni program in izpisu iz izobraževalnega programa,
- ocenah, učnem uspehu in napredovanju,
- prisotnosti pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela,
- zaznanih hujših kršitvah šolskega reda in uvedenih postopkih vzgojnega ukrepanja,
- obravnavi svetovalne službe,
- organizaciji šolskega dela (npr. roditeljski sestanki, govorilne ure).

Šola o razkrivanju oziroma posredovanju osebnih podatkov iz prejšnjega odstavka seznanji dijaka na začetku šolskega leta, v katerem bo dijak postal polnoleten.

Polnoletni dijak lahko s pisno izjavo kadarkoli zahteva, da šola njegovih osebnih podatkov iz prvega odstavka tega člena ne razkrije oziroma posreduje staršem.

Ne glede na pisno izjavo dijaka iz prejšnjega odstavka šola razkrije oziroma posreduje staršem podatke o odsotnosti dijaka, podatke o zaznanih hujših kršitvah šolskega reda in uvedenih postopkih vzgojnega ukrepanja, ter tiste osebne podatke iz prvega odstavka tega člena, ki bi lahko imeli za posledico izgubo statusa dijaka zaradi negativnega učnega uspeha, izključitve ali izpisa iz šole.

88. člen

(shranjevanje evidenc)

Evidenice iz 86. člena tega zakona se trajno hranijo v skladu s posebnimi predpisi, če ni v tem zakonu določeno drugače.

88.a člen

(evidenci, ki ju vodi ministrstvo)

Ministrstvo, pristojno za šolstvo, vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje evidenco prijavljenih v srednje šole, ki vsebuje:

- podatke prijavljenih kandidatov, ki se zagotavljajo na podlagi šestega odstavka 135.c člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21, 207/21, 105/22 – ZZNSPP, 141/22, 158/22 – ZDoh-2AA in 71/23; v nadaljnjem besedilu: ZOFVI),
- podatke o e-naslovu, telefonski številki in davčni številki kandidata iz tretjega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavlja srednja šola za svoje kandidate,
- podatke o obveznih tujih jezikih iz osnovne šole iz pete alineje četrtega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavlja osnovna šola za svoje udeležence vzgoje in izobraževanja,
- podatke o starših (osebno ime, prebivališče, telefonska številka, e-naslov in davčna številka) iz prve alineje, o ponavljanju letnika iz sedme alineje, o preusmeritvi v drug program iz osme alineje, o usmerjanju mladostnikov s posebnimi potrebami iz devete alineje, o prenosu prijave iz desete alineje in o programu, na katerega se prijavlja, iz enajste alineje četrtega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavlja srednja šola za svoje kandidate.

Za izvedbo vpisnega postopka se iz evidence učencev za prijavo na nacionalno preverjanje znanja, obveščanje učencev o dosežkih na nacionalnem preverjanju znanja in za vpis v srednje šole (Evidenca ministrstvo-NPZ) v evidenco prijavljenih v srednje šole s povezovanjem z uporabo EMŠO prenesejo podatki o zaključnih ocenah učencev v zaključnem razredu osnovne šole in dosežkih učencev na nacionalnem preverjanju znanja.

Ministrstvo, pristojno za šolstvo, vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje evidenco prijavljenih in vpisanih v dijaške domove, ki vsebuje:

- podatke prijavljenih kandidatov, ki se zagotavljajo na podlagi šestega odstavka 135.c člena ZOFVI,
- podatke o e-naslovu, telefonski številki in davčni številki kandidata iz tretjega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavlja dijaški dom za svoje kandidate in vpisane dijake,
- podatke o prenosu prijave in o programu, na katerega se dijak prijavlja, iz desete in enajste alineje četrtega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavljajo dijaški domovi za svoje kandidate,
- podatke o vpisanih dijakih iz 2. točke prvega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavljajo dijaški domovi za svoje udeležence,
- podatke o starših oziroma porokih nastanitvene pogodbe (osebno ime, prebivališče, telefonsko številko, e-naslov in davčno številko) in podatke o izdanih odločbah o subvenciji oskrbnine iz drugega odstavka 86. člena tega zakona, ki jih zagotavljajo dijaški domovi za svoje udeležence.

Za zagotavljanje točnosti in ažurnosti se iz evidence prijavljenih v srednje šole s povezovanjem z uporabo EMŠO v evidenco prijavljenih in vpisanih v dijaške domove posredujejo podatki o imenu in sedežu šole ter izobraževalnem programu in letniku, v katerega se je dijak prijavil oziroma vpisal.

Podatki v evidencah iz prvega in tretjega odstavka tega člena se obdelujejo za namen izvedbe vpisnega postopka in zagotavljanja sredstev iz proračuna Republike Slovenije za delovanje dijaških domov in sofinanciranje oskrbnin za bivanje v dijaških domovih. Pri znanstveno-raziskovalnem in razvojnem delu, pri načrtovanju politik in pri izdelavi statističnih analiz se osebni podatki iz evidenc iz prvega in tretjega odstavka tega člena obdelujejo v anonimizirani obliki.

Podatki se v evidenci prijavljenih v srednje šole hranijo deset let od zaključka vpisnega postopka prijavljenih, potem se arhivirajo v anonimizirani obliki. V evidenci prijavljenih in vpisanih v dijaške domove se podatki hranijo eno leto po zaključku šolskega leta, v katerem je dijak prenehal z bivanjem v dijaškem domu, potem se arhivirajo. Arhivirani podatki se lahko v anonimizirani obliki uporabljajo za statistične in analitične raziskave, v nenanonimizirani obliki pa jih je dopustno posredovati le državnim organom, ki imajo za njihovo pridobitev in nadaljnjo obdelavo podlago v zakonu.

89. člen

(dokumentacija)

Določila v zvezi z vodenjem, uporabo in shranjevanjem osebnih podatkov iz evidenc po tem zakonu se uporabljajo tudi za dokumentacijo, na podlagi katere so bili zbrani osebni podatki.

Dokumenti o predhodni izobrazbi se po končanem vpisnem postopku vrnejo vpisanemu.

XIV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

90. člen

(podzakonski predpisi)

Podzakonski predpisi, določeni s tem zakonom, se sprejmejo najkasneje v enem letu po njegovi uveljavitvi.

Podzakonski predpisi, izdani na podlagi Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96 in 44/00) se uporabljajo do uveljavitve predpisov iz prejšnjega odstavka, če niso v nasprotju s tem zakonom. Predpisi, ki urejajo vajeniško razmerje in praktični del zaključnih izpitov za vajence oziroma vajenke, veljajo še dve leti po izteku izobraževanja zadnje generacije vajencev oziroma vajejk.

91. člen

(kreditno ovrednotenje)

Izobraževalni programi, ki so bili sprejeti pred uveljavitvijo tega zakona, se morajo kreditno ovrednotiti najkasneje v petih letih po uveljavitvi tega zakona.

92. člen

(enakovrednost izobrazbe)

Izobrazba, pridobljena po predpisih, ki so veljali, preden je začel veljati Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96 in 44/00), je enakovredna ustrezni poklicni ali strokovni izobrazbi po tem zakonu. Pri tem se uporabljajo naslednja načela:

- izobrazba, pridobljena po skrajšanem programu srednjega izobraževanja, ustreza nižji poklicni izobrazbi,
- izobrazba, pridobljena po programu srednjega izobraževanja (dve ali triletna smer v programu), ustreza srednji poklicni izobrazbi,
- izobrazba, pridobljena po programu srednjega izobraževanja (štiriletne smer v programu) ustreza srednji strokovni izobrazbi,
- izobrazba, pridobljena po nadaljevalnem programu srednjega izobraževanja, ustreza srednji strokovni izobrazbi,
- izobrazba pridobljena po dveletnih programih srednjega izobraževanja po zaključenem izobraževanju po programu srednjega izobraževanju (triletna smer), ustreza srednji strokovni izobrazbi.

93. člen

(pravica do končanja izobraževanja)

Kdor se izobražuje po izobraževalnem programu, ki je bil sprejet v skladu s predpisi, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona oziroma pred uveljavitvijo Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96 in 44/00), ima pravico, da nadaljuje in konča izobraževanje po teh programih, vendar najpozneje v roku, določenem za njihovo izvedbo, podaljšanim za dve leti.

94. člen

(prenehanje veljavnosti Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju)

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 12/96 in 44/00).

95. člen

(uveljavitev zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.